

Leren en werken bij de VU Amsterdam

Bij de VU is september 2009 de Facilitaire Campus Organisatie van start gegaan met als doel huisvesting en faciliteiten geïntegreerd aan te bieden. Laanbroek Schoeman adviseurs heeft de VU geadviseerd over de VU-brede huisvestingsstrategie en de huisvesting van de Rechtenfaculteit in Initium, waarmee een volgende stap is gezet in de herontwikkeling van de universitaire huisvesting op de VU-campus.

Veel Nederlandse universiteitsgebouwen zijn neergezet in de jaren zestig en zeventig en zijn gedateerd. Ze zijn door de groei van de studentenaantallen nu te klein en hun structuur sluit niet meer aan bij de wensen van bestuur en gebruiker. Nieuwe vormen van werken en leren zijn ontstaan en roepen de vraag op of universiteiten met de huidige huisvesting nog wel kunnen concurreren met aansprekende buitenlandse universiteiten. Aan de bouw van Initium en het inrichten van de Facilitaire Campus Organisatie (FCO) ging een fase van strategieontwikkeling vooraf. Waarom wil de VU een campusuniversiteit zijn? Waarom wil zij leren, wonen en werken integreren? Waarom een concentratie aan de Amsterdamse Zuidas?

De VU heeft al vanaf haar oprichting een sterke band met Amsterdam. Vroeger lag Buitenveldert aan de rand van de stad, maar door de stadsontwikkeling ligt de campus nu centraal (met een ontwikkelvolume van 500.000 m² waarvan de VU er 250.000 m² afneemt en 95.000 m² bestemd is voor wonen). In de ontwikkeling van het Amsterdam Kenniskwartier ziet het College van Bestuur een goed middel om de VU te positioneren.

RUIMTETEKORT OF TOEKOMSTSCENARIO?

De VU had de uitdaging na te denken over het snel oplossen van acute ruimtetekorten én het ontwikkelen van toekomstscenario's. De eerste stap was het tijdelijk van de campus plaatsen van de stafdirecties om zo roulatieruimte te creëren. De nieuwbouw van Initium en de inhuizing van de Rechtenfaculteit zijn te beschouwen als een tweede beweging. De derde stap zal gaan over het huisvesten van andere faculteiten.

Met Initium heeft de VU ervoor gekozen te experimenteren met een nieuwe wijze van leren en werken. Door 'Het Nieuwe Leren

en Werken' kan groei binnen de bestaande faciliteiten worden opgevangen en komt tijd beschikbaar om de organisatie in te stellen op ICT-ontwikkelingen. Het gedrag van medewerkers is een strategische factor: hoe passen zij zich aan aan de nieuwe omgeving?

WAT MAAKT INITIUM ALS ONDERWIJSGEBOUW ZO BIJZONDER?

Met de ingebruikname door de Rechtenfaculteit is de visie op modern universitair onderwijs ook daadwerkelijk gerealiseerd. De Faculteit der Rechtsgeleerdheid werkt in Initium in een flexibel leer- en werkconcept:

- *Kantoorruimten voor docenten en (wetenschappelijk) personeel.* Medewerkers hebben geen eigen kamer of werkplek; zij werken in een kantooromgeving met een variëteit aan open en gesloten werkplekken waar zij met hun laptop gebruik kunnen maken van docking stations met grote flat screens en elkaar formeel en informeel kunnen ontmoeten. Aldus wil de VU samenwerken en kennisuitwisseling bevorderen.
- *Onderwijsruimten.* Initium beschikt over een collegezaal met 550 stoelen en moderne voorzieningen. Er zijn werkgroep-ruimten – ook te gebruiken als tentamenruimten – en groepsruimten voor het werken aan een project.
- *Concilium.* Een mix van open en gesloten ruimten waar het merendeel van de contacten tussen docenten en studenten plaatsvindt. Concilium is een aangename omgeving met een hoger voorzieningenniveau dan gebruikelijk – ook qua catering. Studenten kunnen hier afspraken maken met de docenten en via Outlook direct een ontmoetingsplek reserveren. Zo krijgt de universiteit weer het karakter van het klassiek-wetenschappelijk discours.

HET LEER- EN WERKCONCEPT ALS LEERPROCES

Het nieuwe werk- en leerconcept is geïmplementeerd in een goed indeelbaar gebouw. Medewerkers werken in een werkomgeving met een variëteit aan open en gesloten werk- en ontmoetingsruimten. Om de ervaringen van 'Het Nieuwe Leren en Werken' goed te begrijpen, is een evaluatietraject gestart. In de komende projecten zal steeds een ander facet van moderne bedrijfsvoering worden geïmplementeerd, zodat de VU stapsgewijs haar ambities kan waarmaken en gefaseerd kan leren. Huisvesting wordt gezien als een middel tot cultuurverandering. Bij bestuur: afgewogen omgaan met verandertempo en investeringsrisico's. Bij wetenschappers: van grote autonomie naar meer samenwerken en kennisdelen. Bij de leiding: tussen in plaats van boven de mensen. Bij studenten: actief de interactie met elkaar en met docenten zoeken. Bij facilities: komen tot een geïntegreerd en afgestemd aanbod van diensten.

EXPERIMENTEREN MET LEREN EN WERKEN

De vier bekende principes van Het Nieuwe Werken (HNW) zijn van toepassing op de nieuwe leer- en werkomgeving in Initium.

- Onafhankelijk van tijd en plaats werken. In Initium worden verschillende soorten werkplekken, ontmoetings- en overlegruimten aangeboden. Medewerkers kiezen die werkplek die aansluit bij de activiteit die men op dat moment uitvoert.
- HNW stuurt medewerkers op resultaat. Universitaire medewerkers zijn in hoge mate autonoom en zelfsturend. Het huisvestingsconcept in Initium geeft hen keuzevrijheid.
- HNW zorgt dat medewerkers vrije toegang hebben tot het gebruik van bronnen en documenten. Dit veronderstelt digitalisering en toegankelijkheid van archieven en documenten. Kasten zijn uit de werkkamers geplaatst en in de gangzone ondergebracht. De agenda's van docenten zijn onderling openbaar gemaakt, zodat men van elkaar kan zien wanneer men aanwezig is.
- HNW bevordert flexibilisering van arbeidsrelaties. Het stimuleert intern ondernemerschap en het nemen van verantwoordelijkheid. De VU is bekend met flexibele arbeidsrelaties: veel gastdocenten en onderzoekers zijn in deeltijd actief bij de VU. De flexibilisering van de faciliteiten zorgt er voor dat deze uiteenlopende arbeidsrelaties beter ondersteund worden.

Door de toepassing van deze principes bij Initium is voor de wetenschapper een aantrekkelijke werkomgeving ontstaan met veel flexibiliteit en autonome keuzevrijheid.

DE ROL VAN LAANBROEK SCHOEMAN ADVISEURS

LSa heeft de vraag van het VU-bestuur, de faculteit der Rechtsgeleerdheid en de FCO integraal opgepakt. Dankzij de brede achtergrond van haar adviseurs en projectleiders kwamen de verschillende rollen van LSa scherp naar voren: enerzijds pro-

Initium is een duurzaam, demontabel en multifunctioneel gebouw van 10.000 vierkante meter. Het is een staalconstructie met hout-skeletbouw en betonnen vloerelementen. Het gebouw kent ongeveer 325 werkplekken en onderwijsruimten, waaronder een collegezaal met 550 stoelen en 8 werkgroep ruimten voor onderwijs en het afnemen van tentamens. In Initium zijn behalve de Faculteit der Rechtsgeleerdheid ook het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR) en enkele studieverenigingen gehuisvest.

grammamanager en strategische gesprekspartner voor bestuur en management, anderzijds specialist op verschillende vakgebieden van huisvesting tot facility management. ■

Drs. M.G.M. Geerdink CMC (1952) studeerde onderwijs- en organisatiekunde en is organisatieadviseur bij Laanbroek Schoeman adviseurs te Rotterdam. Naast consultancywerkzaamheden over organiseren, huisvesten en facilities, is hij parttime docent bij master- en bacheloropleidingen te Utrecht en Den Haag.